

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
anna-karin.rosman@regeringskansliet.se

Miljödepartementets promemoria Användning och överlåtelse av växtskyddsmedel, miljöskaktionsavgifter på växtskyddsmedelsområdet samt utbildning för säker hantering av vissa bekämpningsmedel

Sammanfattning

Skogsstyrelsen har fått tillfälle att yttra sig över rubricerade promemoria.

Den viktigaste frågan ur ett skogligt perspektiv är hur förslaget skulle påverka användningen av medel för stubbehandling mot rotröta och medel mot viltskador på unga träd, och vilka konsekvenser det skulle kunna få för skogsbruket. Om det införs krav på utbildning för användning av de klass 3-preparat som finns på marknaden idag och används i skogsbruket, bedömer Skogsstyrelsen att användningen minskar och att detta leder till ökade skador på skogen, vilket i sin tur påverkar ekonomin i skogsbruket negativt och kan leda till mer ensartade skogar. Vidare bedöms även den ekonomiska och administrativa bördan öka för skogsägare och skogsvårdsföretag om utbildningskrav införs för nuvarande klass 3-preparat för skoglig användning.

Vidare efterlyser Skogsstyrelsen en noggrann avvägning mellan förslagets införande av en fjärde behörighetsklass och dagens väl inarbetade system med tre klasser.

Skogsstyrelsen befarar slutligen att den föreslagna tiden för ikraftträdande är för kort för att de åtgärder som krävs ska hinna utföras med gott resultat.

Avgränsningar

Förutom två övergripande synpunkter om behörighetsklasser respektive ikraftträdande avser föreliggande yttrande främst de delar av promemorian där Skogsstyrelsen bedömer att förslaget kan påverka användningen av växtskyddsmedel i nuvarande behörighetsklass 3 i skogsbruket.

Nedanstående rubriker och deras nummer är i enlighet med promemorian.

Författningsförslag (avsnitt 1)

Skogsstyrelsen noterar att regler föreslås träda ikraft redan 1 juli 2021 (inköpsförbud) och 1 januari 2022 (användningsförbud). Skogsstyrelsen befarar att det kan bli svårt att uppnå avsedda effekter med så kort

införandetid. Jordbruksverket måste ta fram nya föreskrifter och organisera och erbjuda kurser, vilket troligen behöver göras på flertalet platser i landet. Användare ska informeras och ta till sig de nya reglerna, och sedan planera in och genomgå utbildning. Skogsstyrelsen är tveksam till om föreslagna tidsramar räcker för att dessa åtgärder ska hinna utföras med gott resultat.

Användning och överlåtelse av växtskyddsmedel (avsnitt 4)

Förslaget om en ny klass 4 och ändring av klass 3

Det föreslås i promemorian att det ska införas en ny klass 4 för lågriskmedel, och att nuvarande klass 3 ska omdefinieras inbegripet krav på utbildning. Syftet med detta är enligt promemorian att få en mer omedelbar effekt på människors hälsa, miljön och den biologiska mångfalden jämfört med förslaget i KemI:s underliggande rapport från 2017.

Skogsstyrelsen menar att det inte framgår tydligt av promemorian hur detta syfte uppnås genom införandet av en fjärde behörighetsklass och omdefiniering av klass 3, och har därför svårt att ta ställning till detta förslag utan ytterligare underlag.

Skogsstyrelsen har vidare uppfattningen att nuvarande system med tre behörighetsklasser är mycket väl inarbetat hos såväl allmänhet, företag som myndigheter inom skogssektorn. Innan man förändrar systemet med behörighetsklasser bör en noggrann avvägning göras mellan fördelarna med att införa en fjärde klass och fördelarna med att behålla nuvarande, väl inarbetade system.

Konsekvenser (avsnitt 7)

Bakgrund och information om användning i skogsbruket

Av Kemikalieinspektionens rapport från 2017 framgår att yrkesmässig användning av klass 3-medel förekommer i skogsbruket, dels mot rottröta vid skogsavverkning och dels för avskräckning av vilt i skogsplanteringar. Detta nämns inte i promemorian, och Skogsstyrelsen lyfter därför att promemorians förslag kan få konsekvenser för skogsbruket som bör beaktas.

Eftersom det inte går att veta hur nuvarande klass 3-medel kommer att klassas i ett nytt system med behörighetsklasser går det inte att ha en uppfattning om vad förslaget skulle innebära konkret för användningen av preparaten i skogsbruket. Därför blir synpunkterna av mer generell karaktär.

Bland de preparat som används i skogsbruket och är klassade i nuvarande behörighetsklass 3 finns medel för att hindra hjortdjur från att äta skott av trädplantor (viltskyddsmedel) och medel mot infektion av rottröta i stubbar efter avverkning. Dessa preparat används av såväl privata skogsägare i egen skog, som skogsvårds- och avverkningsentreprenörer.

Den sammantagna användningen av viltskyddsmedel uppskattas till minst 15 000 hektar årligen (där punktbehandling av planterade plantor utförs), vilket motsvarar i storleksordningen 3 000 skogsföretag. Entreprenörer och

skogsföretag i södra och mellersta Sverige behandlar stubbar mot rotröta på uppskattningsvis ca 70 000 hektar årligen. Det innebär att ca 15 000 skogsföretag utnyttjar preparat för stubbehandling mot rotröta varje år.

Viltbetesskador och rotröta beräknas var för sig medföra kostnader motsvarande miljardbelopp årligen.

Problem med skador från vilt har även visat sig leda till att gran (vars skott är mindre aptitliga än tallens och lövträdens skott) planteras på områden som är bättre lämpade för andra trädslag. Detta ger mer ensartade granskogar som gynnar exempelvis granbarkborren som redan idag är ett akut problem. Det medför även lägre biodiversitet och sämre upplevelsevärden, och på sikt lägre virkesproduktion.

Det viktigaste syftet med användningen av viltskyddsmedel och stubbehandling mot rotröta är att begränsa dessa kostnader och negativa effekter i skogen.

Konsekvenser för användningen av medel i nuvarande klass 3 i skogsbruket

Enligt förslaget ska möjligheten till utbildning och tillhörande bevis bli en möjlighet för exempelvis fritidsodlare att fortsätta använda de växtskyddsmedel som nu är hänfödda till klass 3 och som inte kommer att kunna flyttas till den föreslagna nya klass 4, och därför menar man enligt förslaget att konsekvenserna för fritidsodlarna kommer att bli begränsade (sidan 31).

Skogsstyrelsen vänder sig inte mot denna analys beträffande fritidsodlare då det ligger utanför vårt kompetensområde, men vill komplettera bilden med hur eventuellt ändrade förutsättningar kan komma att påverka skogsbruket. Även om privata skogsägares arbete i egen skog är yrkesmässig verksamhet finns en stor grupp skogsägare och deras anhöriga som sköter skogen (inbegripet växtskyddsbehandling) på sin fritid. Privata skogsägare är dessutom ofta sällananvändare av växtskyddsmedel. Skogsstyrelsen ser en risk att dessa grupper av användare inte är så benägna att genomgå utbildning och att det i så fall kommer att leda till lägre användning av preparat där utbildning krävs, vilket kan få negativa konsekvenser för skogens tillväxt och virkeskvalitet.

Om konsekvensen av promemorians förslag skulle bli att användningen av de preparat som idag får användas av var och en i skogsbruket begränsas till personer med utbildningsbevis ser Skogsstyrelsen således en risk att användningen kommer att minska vilket sannolikt skulle öka skadorna på skogen.

En alternativ lösning skulle kunna vara att skogsägarna anlitar entreprenörsföretag för att utföra de växtskyddsbehandlingar som krävs. Skogsstyrelsen bedömer det som mindre sannolikt att detta alternativ når en större omfattning för till exempel viltskyddsbehandling med tanke på de kostnader detta för med sig och att åtgärden inte ger något positivt kassaflöde inom överskådlig tid.

För skogsägarna och entreprenörsföretagen skulle det även bli en kostnadsfattig och administrativ börda om utbildningskrav skulle införas för de preparat som används för viltskyddsbehandling och mot rotröta vilket i så fall måste vägas mot nyttan med ett sådant införande.

Skogsstyrelsen vill även komplettera promemorians lista med alternativa metoder för växtskydd (sidan 32) med metoden stängsling runt skogsplanteringar. Detta är det enda tillgängliga alternativet till behandling med viltavskräckande preparat i stora delar av Sverige, men det innebär en stor kostnad, är resurskrävande, och påverkar tillgängligheten till naturen. Skogsstyrelsen anser inte att stängsling är ett rimligt alternativ till viltskyddsbehandling i allmänhet.

Skogsstyrelsen efterlyser av dessa skäl en analys av konsekvenserna för skogsbruket vid krav på utbildning och utbildningsbevis för inköp och användning av de produkter som idag finns på marknaden och som är tillgängliga för var och en.

Dessutom efterlyser Skogsstyrelsen klarhet i om det krävs utbildning för användning av preparat som idag enligt KemI:s bekämpningsmedelsregister har klassningen ”Får endast användas yrkesmässigt”, vilket tex. gäller medel mot rotröta innehållande svampsporor av *Phlebiopsis gigantea*.

I ärendet har generaldirektör Herman Sundqvist beslutat och Claes Ugglå, specialist skogsodlingsmaterial, varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Göran Rune, enhetschef Magnus Viklund och Erik Sollander, skogspolitisk strateg, deltagit.

Herman Sundqvist
Generaldirektör

Claes Ugglå
Skogsodlingsspecialist